

Jak zvládnout sexuální odchylku

Tým odborníků okolo **KATEŘINY KLAPILOVÉ** z Národního ústavu pro duševní zdraví spouští program pro lidi se sexuální odchylkou. „Když se nám podaří zabránit být jen jedné sexuální obětí tím, že pomůžeme člověku, který svou sexualitu ještě neumí zvládat, už to bude známka toho, že se náš projekt vyplatí,“ říká.

PARAFILIE JAKO STIGMA. Lidé se sexuální odchylkou často nevědí, zda jít k psychiatrovi, psychologovi, nebo sexuologovi. A bojí se odsudků. „Nemohou přitom za své pocity, ale za své činy,“ říká Kateřina Klapilová.

Až dvacet procent dívek a osm procent chlapců mladších 18 let zažilo podle mezinárodních údajů nějakou formu sexuálního zneužívání. Přestože většina veřejnosti je přesvědčena o tom, že se těchto činů dopouštějí výhradně lidé se sexuální odchylkou, například pedofilii, ve skutečnosti tomu tak není. Většina osob s takzvanou parafilní preferencí se nikdy sexuálních deliktů nedopustí.

Co vlastně přesně znamená termín parafilie?

Označujeme jím lidi, kteří mají silné sexuální preference pro neobvyklé sexuální objekty – tedy ne pro psychicky a tělesně zralé jedince – či neobvyklé sexuální aktivity. Takové nastavení sexuality

je dlouhodobé a stálé a je daným člověkem preferováno, i když má k dispozici normálního partnera se zájmem o běžné sexuální aktivity. Preferované sexuální scénáře se objevují zejména ve fantaziích, lidé mohou používat různé sexuální materiály s takovým obsahem. Ve velké většině případů je ale nikdy neuskutečnit v reálu. Tyto osoby se rovněž mohou do „nevhodného“ partnera zamilovat a toužit po partnerském vztahu s ním. Často si ale uvědomují, že kdyby své touhy uskutečnili, neslučovalo by se to se společenskými zvyklostmi ani s přáním případného partnera. Nebo že by mohli dokonce nějaké osobě ublížit a dopustit se trestného činu.

Můžete být konkrétní? O jaké odchylky jde?

Předně musím říct, co tam nepatří. Mezi parafilie rozhodně neřadíme homosexualitu, ta je považována za běžnou součást lidské sexuality, nikoli za patologii. Mezi nejčastější parafilie k osobě patří zejména pedofilie, tedy zaměření na osoby v předpubertálním věku. Pak je to například hebefilie, tedy náklonnost k dívkám na začátku jejich dospívání. Náklonnost k chlapcům v tomto věku se zase nazývá efebofilie. Pak ještě existují parafilie zaměřené na neobvyklou sexuální aktivitu, ty bývají v populaci častější. Mohou zahrnovat i nějakou formu nesouhlasu ze strany sexuálního objektu či přímo násilí při sexu – jde například o sexuální sadismus, patologickou sexuální agresi nebo exhibicionismus.

Někdy ovšem s „neobvyklými sexuálními aktivitami“ dotčené osoby souhlasí, je to tak?

Ano, narážíte asi zejména na sadomasochistické praktiky – ty mohou být a ve většině případů jsou zcela konsenzuální, tedy probíhající pouze po domluvě s partnerem, který je může rovněž považovat za eroticky uspokojující. V takových případech nejde o společensky nebezpečné sexuální aktivity – jsou-li oba partneři zkušení a nějakou nešťastnou náhodou se nezraní. Partneři dokonce sepisují něco jako smlouvy o tom, co je dotyčný ještě ochotný akceptovat. To je praktické zejména kvůli tomu, že při některých úkonech se nemůže dotyčná osoba hýbat ani mluvit. V současnosti běžně fungují BDSM komunity, existuje spousta takto zaměřených webů. Dokonce si troufám říct, že BDSM je v poslední době poměrně populární, vydávají se tematické romány

a natáčejí filmy – například známý snímek *Padesát odstínů šedi*. Prodávají se také různé erotické pomůcky.

Uvádíte, že člověk se s parafilii narodí. Ví se přesně, proč vzniká?

To ještě není zcela objasněné. Každopádně platí, že takový člověk má jistou vrozenou indispozici, která nastaví jeho sexualitu. A například pod vlivem nějakých traumatizujících životních událostí se může stát, že se tato dispozice aktivuje. Ale není to obecné pravidlo, často se žádné traumatické události nedopátráme.

Jak jsou různé sexuální odchylky v populaci rozšířené?

To se velmi těžce stanovuje. Naše znalost je obvykle založena zejména na tom, že do ordinací přicházejí lidé s parafilii, kteří svou sexualitu nezvládli a dopustili se třeba kriminálního deliktu. Tito lidé jsou pak zařazeni do speciálních programů, soudní a zdravotní systém se je kvůli jejich společenské nebezpečnosti snaží zvládat. Nevíme ovšem o osobách, které mají odlišné sexuální preference, ale nic nespáchaly. A takových je – zdá se – výrazná většina. Asi před dvěma roky jsme na toto téma dělali v České republice poměrně rozsáhlý a reprezentativní průzkum. Zjistili jsme, že k nějakému typu parafilie se přihlásilo až třicet procent lidí.

Skutečně tolik?

Na první pohled je to opravdu neuvěřitelné číslo, ale když se z toho vyberou jen ty odchylky, které mohou být potenciálně nebezpečné, jsou ta procenta mnohem nižší. Například pedofilie se mezi nimi vyskytuje v 0,6 procenta, v případě hebefilie a efebofilie to jsou 3,1 procenta. Některá forma znehybnění sexuálního protějšku bez jeho souhlasu přitahuje 5,1 procenta mužů. U sexuálního sadismu jsme zjistili údaj 1,9 procenta. Pokud se procenta převedou na počty obyvatel, dostáváme se na hodnoty desítky až stovky tisíc lidí, což rozhodně není málo. Znovu ale opakuji, že většina z nich se nikdy nedopustila žádného kriminálního jednání. Současně však platí, že odbornou péči v souvislosti se svou sexualitou vyhledalo jen minimum z nich. U mužů, kteří se přihlásili k pedofilní preferenci, to například byla jen tři procenta, u dalších parafilii to bylo mezi pěti a patnácti procenty. ▶

► 50 ODSTÍNŮ.

Pokud s neobvyklými sexuálními aktivitami oba partneři souhlasí, je vše v pořádku. Jde například o sadomasochistické praktiky, jež zpopularizoval film *Padesát odstínů šedi*.

Proč títo lidé nevyhledávají odbornou pomoc?

Má to více důvodů. Tím hlavním je stigmatizace ve společnosti, automatické směřování jejich sexuální preference s delikventním chováním. Tedy domněnka, že například každý pedofil automaticky zneužívá malé děti. Tak to samozřejmě není. Většina těchto lidí nikdy žádné dítě nezneužije. Většinu sexuálních deliktů na dětech nespáchají pedofilové, ale lidé, kteří je zneužijí z jiných důvodů – například tak činí pod vlivem omamné látky nebo jsou dlouhodobě sexuálně frustrováni a dítě použijí jako bezbranný náhradní objekt. Případně mají nějakou jinou psychickou poruchu, která jim nedovolí rozpoznat nevhodnost tohoto chování. Zahraniční statistiky uvádějí, že jen třicet až padesát procent pachatelů různých sexuálních deliktů jsou parafilici. Podle českého kriminalistického ústavu to je dokonce ještě méně.

Jak se se svým údělem parafilici vyrovnávají?

Víme, že i když se člověk s parafilní preferencí nedopustí sexuálního deliktu, může mu vyrovnávání se se svou sexualitou působit značné potíže v jeho psychickém zdraví. Mezi parafiliky je obrovský výskyt deprese – až u poloviny z nich –, objevují se často sebevražedné myšlenky. Trpí sociální izolací, jsou osamělí. O sexualitě se obecně těžce mluví a ještě těžší je to pro tyto lidi. Mnohdy se musejí smířovat s tím, že si nikdy nebudou moci najít životního partnera podle své preference. Nebo si ho najdou, ale nejsou schopni ve vztahu fungovat. Tito lidé pak mnohdy nevědí, na koho se obrátit, jestli jít k psychiatrovi, psychologovi,

nebo sexuologovi. Obávají se, že jim lékař stanoví diagnózu „deviant“ a ještě je někam nahlásí. Že se objeví na nějakém seznamu a pak je budou šikanovat v práci i sousedé doma. Bojí se vyjít z anonymity. A tak se snaží se svou sexualitou vyrovnávat sami, ale často jim to působí značné potíže.

Jak chcete těmto lidem pomoci?

Nepochybně je zapotřebí zvyšovat povědomí o nich ve společnosti a snižovat jejich stigmatizaci. A to i ze strany odborníků, kteří se víceméně setkávají jen se sexuálními delikventy a jsou tak trochu poznamenáni svou praxí. Připravujeme program s podtitulkem „Nemůžete za své pocity, ale za své činy“. Jeho součástí bude anonymní poradenská a terapeutická pomoc, a to v podobě individuální, skupinové nebo párové terapie speciálně zaměřené na tuto skupinu. Smyslem je pomoci jim lépe čelit psychickým a sociálním problémům spojeným s jejich sexuálním nastavením a posilovat

jejich schopnost zvládat své sexuální potřeby tak, aby se nedopustili něčeho nevhodného. Chtěli bychom to zahájit na podzim 2020. V tuto chvíli školíme terapeuty, kteří zatím neměli s touto skupinou velké zkušenosti. V českém prostředí neexistuje adekvátní profesní příprava. Už začátkem příštího roku rovněž spustíme první on-line poradnu. Všechno bude samozřejmě anonymní. Kdo by se už teď domníval, že by byl pro něho náš program vhodný, může nás kontaktovat na e-mailu parafilik@nudz.cz.

Inspirujete se v zahraničí?

Podobné programy fungují například ve Velké Británii, Kanadě, Švédsku nebo Německu. Právě s experty z německého projektu Dunkelfeld jsme hodně v kontaktu. Tamní program, zaměřený přímo na osoby s pedohebefilní preferencí, pomohl už více než tisícovce lidí. Podařilo se jim je oslovit velmi emotivním spotem ve veřejnoprávní televizi. Muž v něm vstupuje do tramvaje, spatří dítě a rozbúší se mu srdce. K tomu je připojeno motto: „Zajímají vás děti více, než by vám bylo milé? Existuje pomoc.“ Za jediný měsíc se do terapeutické péče anonymně přihlásily stovky pedofilů. Nabídka pomoci jim pomohla vystoupit z „temné zóny“. Ukazuje se, že právě toto je efektivní cesta, jak předcházet zbytečným sexuálními deliktům. Německý program prokázal například zvýšení psychické pohody parafiliků, zvýšení jejich ovládacích schopností nebo pochopení pocitů potenciálních obětí. To je velmi důležité: aby tyto lidé pochopili, že kdyby někomu něco udělali, je to špatně. My jsme zatím na začátku, ale chceme jít

Mgr. Kateřina Klapilová, Ph.D. (37)

Vystudovala biologii, psychologii a psychopatologii na Univerzitě Karlově. Byla na zahraničních stážích v Německu a Velké Británii. Je držitelkou mezinárodního certifikátu z psychosexuologie (ECPS). Více než patnáct let se zabývá výzkumem lidské sexuality a partnerských vztahů. Založila a je vedoucí Laboratoře evoluční sexuologie a psychopatologie v Národním ústavu duševního zdraví. Vyučuje rovněž na Fakultě humanitních studií Univerzity Karlovy.

podobným směrem. Dřívější přístup zaměřený spíše na strašení veřejnosti a základy je kontraproduktivní.

Tyto osoby tedy nelze vyléčit, ale lze jim pomoci. Jak konkrétně?

Přenastavit sexualitu, která je daná, skutečně nelze. Ale je možné takového člověka naučit svůj problém zvládat. Vyrovnávat se s ním v mezích zákona. Pomoci mu začlenit se do společnosti. Případně ho naučit žít v partnerském vztahu, pokud je to pro něho alespoň trochu možné. Už jen to, že se na nás bude moci obrátit, někomu se svěřit, má ohromný preventivní význam. Atmosféra strachu nepomáhá k tomu, aby se dotyčný ovládal, spíše ho dále potápí.

Co by měl parafilik dělat, aby se nedopustil trestného činu?

Například se vyhýbat rizikovým momentům.

Jakým třeba?

Je to případ od případu, u každé parafilie trochu jinak. Ale třeba se vyhýbat situacím, kdy je osoba s pedofilii sama

s dítětem. Respektive s dítětem, které se jí líbí. Ale znovu zdůrazňuji: Není to tak, že se takový parafilik hned vrhá na každé dítě. Ani není pravda, že chce dítěti ublížit nebo s ním mít sexuální kontakt. Totéž platí například u lidí, které vzrušuje násilí na ženách. Měli by se vyhýbat tomu, aby byli s atraktivní ženou sami. Primárně je ovšem nesmírně důležité si nejprve uvědomit, že nějakou parafilní odchylkou skutečně trpím. A vyhledat pomoc.

Máte stanoveny nějaké cíle, aby byl program z vašeho pohledu úspěšný?

Nemám ráda argumentaci sexuální delikvencí. Ale když se nám podaří zabránit bytí jen jedné sexuální obětí tím, že pomůžeme člověku, který svou sexualitu ještě neumí zvládat, už to bude známka toho, že se náš projekt vyplatí. Uvědomme si, že dopady na oběť po takovém trestném činu jsou nesmírně kruté a často ji provázejí celý život. Takový skutek má navíc ohromný ekonomický dopad. Zdravotní péče pro oběť, práce policie, justice, vězeňství – to všechno představuje značné finanční náklady.

Proč jste se vlastně rozhodli spustit tento projekt?

V Národním ústavu duševního zdraví jsem vedoucí sexuologické laboratoře a výzkumem parafilii se dlouhodobě zabýváme. Když jsme v rámci jednoho výzkumu pracovali s pacienty, kteří už spáchali nějaký sexuální trestný čin, začali se nám hlásit další lidé s parafilii. Takoví, kteří u odborníka nikdy nebyli – i proto, že se nikdy ničeho nedopustili. Dokonce postupem času začali v našich výzkumech převažovat. Jelikož k nám mohli přijít anonymně, často jsme byli první, komu se svěřili. Vlastně ani pořádně nevěděli, kam se svým problémem mají jít. Ukázalo se, že pro ně není běžně dostupná adekvátní pomoc, protože současný systém je nastaven především na pomoc sexuálními delikventům. Náš projekt je v Česku unikátní tím, že se zaměřuje na pomoc ještě předtím, než dojde k sexuálnímu deliktu. Musíme si uvědomit, že parafilik má velmi těžký osud, život mu rozdal hodně špatné karty. Ten, kdo se s tím nakonec dokáže vyrovnat, zasluží uznání.

Pavel Baroch ■

Foto: Jakub Stadler, Profimedia

JAK SI PORADIT S KONCEM VYSÍLÁNÍ VE FORMÁTU DVB-T?

Přece internetovou televizí **Skylink Live TV!**

VYZKOUŠEJTE NA 1 MĚSÍC ZDARMA!

Až 69 programů

Z toho 39 v HD kvalitě

7denní archiv

I v mobilu a tabletu

INTERNETOVÁ TV
OD SKYLINKU
JIŽ OD 89 Kč/měs.

SKYLINK

RADOST PRO VŠECHNY

www.skylink.cz/vyzkousej